

Maria Renata Mayenowa

"Slovo a slovesnost. List pražského
linguistického kroužku", Praha 1949,
R. XI, nr 4, Melantrich : [recenzja]

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce
literatury polskiej 41/1, 266-267

1950

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

się, problem Mickiewicza w Czechach jest już od dawna zamknięty. Fr. Halas, nie znający języka polskiego ani problematyki mickiewiczowskiej, nie mógłby dokonać swego dzieła, gdyby nie miał za sobą dawnych tłumaczeń i doskonałego przewodnika po drogach romantyzmu polskiego w osobie J. Matouša, tłumacza *Anhellego* i *Genezis z ducha*. Matouš dostarczył Halasowi dosłownego prozaicznego przekładu trzech poematów. Wysoki poziom artystyczny przekładów Halasa i jego wierność w stosunku do oryginałów każe je cenić jako „niepowszednie dzieło, które na liście czeskich przekładów z polskiego zajmie pierwsze miejsce”.

Preromantismus nebo klasicismus? K periodisace naši obrozenské literatury. II. Problém z hlediska našeho vývoje — jest to dalszy ciąg artykułu J. B. Čapka, którego pierwsza część, ogłoszona w poprzednim numerze czasopisma, zajmowała się zagadnieniem preromantyzmu i kierunków mu współczesnych, z punktu widzenia komparatystycznego. Część druga artykułu analizuje kierunki, panujące w literaturze czeskiej epoki spornej. Dotychczasowa historia literatury nazywała okres między r. 1815 a 1830 klasycyzmem. F. Vodička, autor książki o *Początkach nowoczesnej czeskiej prozy artystycznej*, traktuje owo piętnastolecie jako okres preromantyzmu. Autor omawianego artykułu widzi konieczność modyfikacji starej periodyzacji, ale przeniósłszy zagadnienie z terenu prozy na teren całej literatury, nie widzi możliwości wyłączenia omawianego okresu z większej całości, jako okresu czysto preromantycznego. Cały okres 1775–1836 w specyficznych warunkach czeskiego odrodzenia narodowego jest znacznie bardziej różnolity, by dać się wtłoczyć w jedną z proponowanych formuł. Autor proponuje tu nazwę „semiklasycyzmu”, „klasycyzmu przecinającego się z innymi kierunkami”. Można by także użyć dla charakterystyki tego okresu terminów „archaisci” i „nowatorzy”, używanych w rosyjskiej historii literatury, można by tu także posłużyć się pojęciem generacji. Dla ostatecznego ustalenia właściwej periodyzacji musi się wyjść poza zagadnienia czysto artystyczno-literackie i ogarnąć całokształt zagadnień związanych z odrodzeniem narodowym.

Bogaty dział recenzji przynosi m. in. omówienie książki T. Sinki, *Literatura grecka. T. II. Literatura hellenistyczna; cz. 2: wiek I przed Chr.* (Kraków 1948, PAU). Autorem recenzji jest K. Svoboda.

Dział materiałów (*Archiv*) przynosi opis rękopisu „pismackiego”¹ (*Anonimni pismacki projev z Poděbradska*) i tekst trzech wierszy.

Dział kroniki oraz dział uwag i glos zamykają czasopismo.

SLOVO A SLOVESNOST. LIST PRAŽSKÉHO LINGUISTICKÉHO KROUŽKU. Praha. R. XI, 1949, nr 4, Melantrich.

VI. Skaliczka, *O analogii i anomalii*. Artykuł analizuje dwa pojęcia lingwistyki antycznej, dzieje pojęcia analogii w doktrynie młodogramatyków i prorokuje renesans obu pojęć antycznych w językoznawstwie współczesnym.

¹ *Písmácký* (przymiotnik) — wyraz nieprzekładalny, urobiony z rzeczownika *písmák*, używanego na oznaczenie ludzi z warstw niewykształconych (często chłopci), ze środowisk przeważnie protestanckich, którzy w wieku XVII i XVIII, aż do początków XIX, w okresie najsilniejszego tępienia czeskiej książki, przechowywali i kopiowali pisma przede wszystkim o treści religijnej. Sami zresztą często tworzyli rzeczy pamiątkarskie i religijno-moralizatorskie.

P. Trost, *K nejstarší české duchovní poesii*, ustala tekst, stwierdza oryginalność i właściwą interpretację pieśni, zwanej *Píseň Ostrowská*. To samo ustala artykuł w odniesieniu do *Kunhutinih písní*.

Dział sprawozdawczy przynosi artykuł K. Horálka *Ze sovětské fonologie* oraz recenzję Fr. Kopečného czeskiej gramatyki Trávníčka (*Trávníčkova mluvnice spisovné češtiny*).

Kronika przynosi krótkie recenzje książki M. Cohena, *Linguistique et matérialisme dialectique*, Paris 1948, książki T. Milewskiego, *Zarys językoznawstwa ogólnego, II. Rozmieszczenie języków*, Lublin 1948 — i inne.

Maria Renata Mayenowa

CZASOPISMA RADZIECKIE

WRZESIEŃ - PAŹDZIERNIK 1949

Postulaty krytyczne wobec pisarzy i krytyków radzieckich

Bażow, *Na zaszczytu czistego twórczestwa*. Litieraturnaja Gazieta nr 71, 31 IX 1949.

Artykuł porusza zagadnienie nadania właściwego kierunku twórczości samorodnej, stosowania wobec niej właściwych kryteriów oceny.

A. Surkow, *Uczitsia, mienieje imitirowat'*. Litieraturnaja Gazieta nr 72, 7 IX 1949.

Autor zajmuje się zagadnieniem stosunku krytyka do twórczości młodych pisarzy, wobec których konieczna jest krytyka instruktywna.

S. Birman, *Dramaturg i teatr*.

Artykuł wysuwa postulat ideowej, organicznie związanej ze społeczeństwem, twórczości scenicznej.

A. Fadiejew, *O litieraturnoj kritiki*. Litieraturnaja Gazieta nr 77, 24 IX 1949.

Autor stwierdza niezadowolający stan krytyki radzieckiej, istnienie błędnego podziału na „literaturoznawców”, zajmujących się badaniem puścizny literackiej, i krytyków, analizujących literaturę współczesną. Fadiejew ocenia to zjawisko jako objaw z gruntu fałszywy, nie znajdujący precedensu w tradycji rosyjskiej literatury postępowej, w tradycji klasyków marksizmu. Jest ono rezultatem nierozumienia partyjności literatury. Konieczna jest natychmiastowa zmiana sytuacji, przygotowanie krytyki do wypełniania poważnych zadań aktualnych: wzmożenia świadomości społeczeństwa, przechodzącego do gospodarki komunistycznej.

Sowieszczanie kritikow i literaturowiedow.

W związku z koniecznością analizy sytuacji krytyki radzieckiej odbyło się zebranie krytyków i historyków literatury, poświęcone ocenie dotychczasowych metod działalności i wypracowaniu nowych form. (Postulaty w artykule Fadiejewa).